

RUDAR

ČASOPIS RUDNIKA LIGNITA VELENJE, ŠTEVILKA 3, MAJ 1996, LETO XXX

Tudi letos se zapleta...

Ministrstvo za gospodarske dejavnosti je vodstvu podjetja 26. marca letos posredovalo "strokovne podlage" za sklepanje kupoprodajnih odnosov v letu 1996. Dokument je na temelju stroškovnih osnov, ki jih je sprejela vlada, izdelalo podjetje EGS Maribor. Pri tem je kot izhodišče uporabilo ugotovitev, da bo na osnovi veljavne cene električne energije realno pričakovani prihodek elektroenergetskega sistema znašal 87,6 milijarde tolarjev. Ker so stroški elektroenergetskega sistema ocenjeni na 109,5 milijarde tolarjev, je že v tako imenovane "strokovne podlage" bilo treba vkalkulirati 21,9 milijarde tolarjev izgube.

Omenjeno izgubo je sestavljalec "strokovnih podlag" lociral v posamezna elektroenergetska podjetja. Vnaprej določeni izgubi sta se iz dogovorjenih razlogov (mednarodni krediti) izognili le podjetji Dravske elektrarne Maribor in Nuklearna elektrarna Krško.

Za Premogovnik Velenje je v "strokovnih podlagah" zapisano, da bo osnovna cena lignita, ki ga bomo prodali v Termoelektrarno Šoštanj, znašala 5,0466 DEM/GJ in da bo ta premog tudi subvencioniran v višini 0,6334 DEM/GJ, kar skupaj pomeni ceno premoga **5,68 DEM/GJ**. Zelo pomembno je, da je zapisana tudi vrednost ene nemške marke, ki pri obračunu prihodkov premogovnika od prodaje premoga TE Šoštanj sme celo leto 1996 biti le **84,9544 tolarjev** (takšen je bil tečaj DEM 31.10.1995).

Zapisano je tudi, da sme cena premoga za proizvodnjo toplotne energije za daljinsko ogrevanje v občinah Velenje in Šoštanj biti 4,1 DEM/GJ.

V sklepih vlade Republike Slovenije (4. marec 1996) je opredeljeno, da so direktorji podjetij elektrogospodarstva in premogovništva zadolženi v roku 15 dni od prejema "strokovnih podlag" za kupoprodajne odnose podpisati ustrezne medsebojne pogodbe in da te smejo temeljiti na nivoju fakturirane realizacije. Takšen podpis pogodbe bi za Premogovnik Velenje pomenil uveljavitev programirane izgube za leto 1996 v višini **3,7 milijarde tolarjev**.

Vodstvo podjetja na seji Upravnega odbora 18. aprila letos ni predlagalo sprejetja finančnega dela delovnega načrta, ki naj bi imel vgrajeno tako veliko programirano izgubo, pač pa je članom Upravnega odbora zelo temeljito predstavilo posledice, ki jih bo naše podjetje utrpelo, če se bo uresničeval scenarij t.im. "strokovnih podlag".

Po dolgi in vsestranski razpravi so člani Upravnega odbora sprejeli osem ugotovitev in pet sklepov in z njihovo vsebino prek glasila seznanjamo vse delavce podjetja.

Direktorja podjetja so zadolžili, da z ugotovitvami in sklepi pisno seznani ministra za gospodarske dejavnosti in državnega sekretarja za energetiko (to je bilo opravljeno 22. aprila letos). Posledice, ki jih bo utrpelo elektrogospodarstvo Slovenije v celoti, je obravnaval tudi Upravni odbor Združenja za energetiko Slovenije in zahteval, da mora celotno problematiko obravnavati Upravni odbor Gospodarske zbornice Slovenije. Z dogajanjem je bil 26. aprila seznanim tudi širši kolegij direktorja Premogovnika Velenje.

Kako naprej? Odgovor na to vprašanje je zelo težaven. Verjetno je na vrsti Ministrstvo za gospodarske dejavnosti, ki bo na takšne reakcije moralo reagirati. Po podatkih do 25. aprila delovnih načrtov na osnovi t.im. "strokovnih podlag" niso sprejeli tudi v Rudniku Trbovlje-Hrastnik, v Nuklearni elektrarni Krško in v Savskih elektrarnah. Ministrstvo bo moralo bolj določno predstaviti tudi vizijo gospodarjenja v podjetjih, kjer se kot popolni oz. večinski lastnik podjetja pojavlja država. Verjamemo tudi, da bo minister Dragonja v kratkem času uspel realizirati že dogovorjeni obisk v našem podjetju, saj ga želimo z navedenimi in nasploh problemi premogovniških podjetij podrobno seznaniti.

Leto, ki ga doživljamo, je volilno, zato je pričakovati, da bo veliko tudi zelo pomembnih odločitev posledica predvolilnih špekulacij različnih strank. Veliko modrosti in strpnega dialoga bo treba najti, da se bo tudi letošnje leto končalo brez notranjih nemirov v podjetjih in negativnih posledic za rodove, ki za nami še prihajajo.

Verjamem, da bomo zmogli.

dr. Franc Žerdin

Komu koristi izguba?

Obisk ministra Dragonje in sekretarja Soviča

Vlada Republike Slovenije je pripravila strokovna izhodišča za izdelavo vrednostnih planov podjetij v elektrogospodarstvu in premogovništvu, po katerih bomo v premogovniku do konca leta "prigospodarili" 3,7 milijarde tolarjev izgube. Cena premoga je namreč določena v višini 5,68 DEM/GJ, toda vrednost nemške marke je za celo leto 1996 določena na nivoju, kot je bil 31. oktobra lani; to pa je 84,95 tolarjev.

"Načrtovana" izguba bo po trditvah vodstva podjetja povzročila resne likvidnostne motnje, nepredvidljive posledice zaradi nižanja doseženega nivoja varstva pri delu in nezadovoljstvo zaposlenih. Vse te probleme, ki so se po odličnih proizvodnih in ugodnih poslovnih rezultatih konec leta 1995 z začetkom tega leta pojavili pred našim podjetjem, je njegovo vodstvo skušalo razjasniti med obiskom ministra za gospodarske dejavnosti Metoda Dragonje in državnega sekretarja za energetiko v omenjenem ministrstvu Borisa Soviča v ponedeljek, 13. maja.

Goste so spremljali tudi poslanec Franc Avberšek, glavni republiški rudarski inšpektor Matjaž Cerovec in predsednik upravnega odbora RLV Primož Bizilj.

Vodstvo podjetja je gostom predstavilo proizvodne rezultate, razvojne načrte, investicijsko politiko in gospodarske kazalce

Metod Dragonja med ogledom odkopa B6 v jami Škale.

Direktor podjetja dr. Franc Žerdin je izrazil zadovoljstvo z obiskom ministra Dragonje in sekretarja Soviča in dodal: "Ob obisku smo lahko ministru Dragonji, ki je nanovo prišel na Ministrstvo za gospodarske dejavnosti, neposredno predstavili probleme, s katerimi se soočamo, in sploh povedali, kakšna sta delo in življenje v premogovniku.

Ocenujem, da bomo na osnovi te predstavitve morali imeti še nekaj pogovorov in usklajevanj.

Pomen velenjskega premogovnika in šoštanjске termoelektrarne je za slovensko energetsko gospodarstvo tako velik, da tudi vladi ne more biti vseeno, kako bo življenje v teh dveh podjetjih potekalo. Ker menim, da smo zaposleni v premogovniku vložili veliko naporov v posodobitev odkopnih in drugih delovišč, v dvigovanje tehnološkega nivoja dela, bi bilo z nerazumljivo in nerazsodno vladno politiko škoda ta kolektiv rušiti in ga postavljati med povprečne.

To ni naša želja in, verjamem, da tudi ni želja vlade. V tem smislu je bil obisk uspešen."

poslovanja, ki kažejo iz leta v leto pozitivne trende. Tako smo po letu 1985, ki s petimi milijoni ton odkopanega premoga predstavlja vrhunec proizvodnih zmogljivosti premogovnika, zmanjšali odkopane količine na ekonomsko bolj upravičenih 3,9 milijona ton.

V desetih letih smo število zaposlenih zmanjšali s 5.500 na 4.040 in ga bomo še zmanjševali, ob tem pa že nanovo zaposluje mlade strokovnjake. Izboljšali smo proizvodne kazalce - predvsem produktivnost, odkopni učinek - in tudi kurilno vrednost premoga, ki je le nekoliko nižja od zasavskega rjavega premoga. Proizvodna cena velenjskega premoga je bila lani 5,59 DEM/GJ in bo podobna tudi letos.

Toda zamrznjen tečaj nemške marke bo pomenil, da bomo premog prodajali le po vrednosti 5,2 DEM/GJ. Ta razlika v prihodku pa bo resno ogrozila tekoče in načrtovano poslovanje. Če k temu prištejemo še umetno ustvarjene izgube, ki jih premogovnik beleži od leta 1993 in bodo skupaj z letošnjo dosegle že 10 milijard tolarjev ali eno tretjino vrednosti kapitala podjetja, je vzrokov za zaskrbljenost vodstva premogovnika dovolj.

A tudi po pogovorih z ministrom in državnim sekretarjem položaj ne bo boljši. Minister Dragonja je sicer pohvalil jasno strateško vizijo premogovnika, visoko tehnološko in tehnično opremljenost proizvodnje in strokovno usposobljenost zaposlenih in se tudi strinjal z direktorjem premogovnika dr. Francem Žerdinom, da bi morali zagotoviti podjetjem normalne pogoje poslovanja in jim omogočiti poslovanje po načelu dobrega gospodarja.

Zatrdil je tudi, da je Slovenija delno že vključila premog kot energetski resurs v gospodarsko strategijo, a se hkrati vprašal, koliko načelnih opredelitev pa bo država sposobna dejansko operacionalizirati. "Država se je odločila zaščiti domači premog, ta zaščita pa je toliko aktualna kot nasploh zaščita dela slovenskega gospodarstva pred konkurenco uvoza," je dejal.

Državni sekretar Sovič je oporekal trditvi vodstva premogovnika, češ da je velenjski premogovnik v slabšem položaju kot druga podjetja v sistemu. Ob tem je poudaril: "V Ministrstvu zaenkrat še nimamo možnosti za sprotno prilagajanje cen električne energije vrednosti nemške marke, zato ga tudi ne moremo uvesti za celoten sistem. V okviru nacionalnega

"Ob obisku smo predstavniki vlade iz prve roke izvedeli, kakšne so vaše težave na gospodarskem področju. Dejansko so v veliki meri povezane s položajem v elektrogospodarstvu kot celoti, vendar pa so v premogovniku še specifične. Z vodstvom premogovnika bomo morali ponoviti takšno srečanje, morda v Ljubljani, in oceniti učinke ukrepov, ki jih bomo sprejeli," je po obisku dejal minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja.

programa porabe električne energije pa bomo morali o tem začeti razmišljati in pripraviti izhodišča za takšno obračunavanje cen električne energije in energentov. Dolgoročno bo osnova obračuna vedno cena uvoženih energentov, posebej pa potem, ko se bo Slovenija vključila v Evropsko unijo."

Položaj za zdaj ostaja nespremenjen oziroma je za premogovnik iz dneva v dan slabši. Z gospodarjenjem po predpisanih načelih smo namreč v prvih treh mesecih tega leta že ustvarili milijardo tolarjev izgube. Zato si bo vodstvo podjetja za nadaljevanje pogovorov z vlado zelo prizadevalo.

"Strokovne podlage so narejene na osnovi vseh možnosti in na osnovi potreb v elektrogospodarstvu. Letos imamo v sistemu precejšnje potrebe; pravkar smo dokončali nekaj investicij, nekatere pa začnemo. Ena takšnih teče tudi v Šoštanju. Ta investicija je pomembna z ekološkega vidika za Šaleško dolino in tudi z vidika stabilnosti poslovanja TE in, seveda, tudi premogovnika.

Takšnih investicij je še nekaj in sredstva zanje so definirana s sedanjo prodajno ceno električne energije. Zato je bilo treba sredstva razporediti med vse, ki jih potrebujejo. Za vsa podjetja v elektroenergetskem sistemu smo uporabili enaka izhodišča, vendar smo upoštevali nekaj dejstev, predvsem glede varnosti v Nuklearni elektrarni Krško, v premogovnikih in povečanih potreb po uvozu elektrike.

Vlada je že sprejela sklep, da se bo takoj, ko bodo revidirani izkazi poslovanja končani, seznanila s situacijo v elektrogospodarstvu in na tej osnovi pripravila nekaj ukrepov.

V prihodnje bo treba jasno spremljati cene električne energije, ne bo pa to moglo biti edino sredstvo, s katerim bi lahko zagotovili razreševanje investicijskih potreb v sistemu.

Tudi v drugih državah ne morejo samo na ceno električne energije prevesti vseh posledic potreb. Mislimo, da bo treba kombinirati in postopno prilagajati cene električne energije ter uporabljati tudi druge vire sredstev, s katerimi država kot lastnica teh podjetij razpolaga," je sprejete strokovne podlage vlade pojasnil državni sekretar za energetiko Boris Sovič.

Seja Upravnega odbora

Iz zapisnika

Ugotovitve in sklepi Upravnega odbora Rudnika lignita Velenje z dne 18.4.1996 v zvezi s točko "Uskladitev finančnega načrta RLV s strokovnimi podlagami za sklepanje kupoprodajnih odnosov v letu 1996".

Ugotovitve:

1. UO ugotavlja, da strokovna izhodišča vlade RS pri izdelavi vrednostnega plana Rudnika lignita Velenje za leto 1996 **ne omogočajo poslovanja** podjetja na osnovah, ki izhajajo iz sprejetih ekonomskih smernic države Slovenije za leto 1996.

2. Strokovna izhodišča Vlade RS za izdelavo finančnega načrta podjetja predvidevajo ceno premoga 5,68 DEM/GJ, pri čemer je vrednost DEM 84,9644 SIT **nerealna predpostavka**, kot tudi ni realno predpostavljati, da bo vrednost marke celo leto 1996 ostala zamrznjena na vrednosti tečaja 31.10.1995.

3. UO ugotavlja, da tako postavljena strokovna izhodišča povzročajo podjetju okoli **3,7 milijarde SIT izgube**, kar bo po trditvah vodstva v podjetju povzročilo zelo resne likvidnostne motnje, nepredvidljive posledice zaradi nižanja doseženega nivoja varstva pri delu in močno povečanje nezadovoljstva zaposlenih.

4. UO ugotavlja tudi, da je v podjetju v preteklih letih na osnovi administrativnih ukrepov vlade že **nastala zelo velika izguba**: 1993 - 3,951 milijarde SIT, 1994 - 0,587 milijarde SIT, 1995 - 0,566 milijarde SIT. Izguba bo revalorizirana na dan 31.12.1996 skupaj znašala več kot 6 milijard SIT.

5. UO ugotavlja, da vlada ni predložila nikakršnega predloga za saniranje doslej nastale izgube, da pa bo skupna vrednost le-te ob koncu leta 1996 že presegla **1/3 vrednosti kapitala podjetja**.

6. Ker ni v moči vodstva, da bi odločilno vplivalo na končni poslovni rezultat podjetja in ker na osnovi strokovnih podlag vlade ni možno uresničevati štirih osnovnih strateških ciljev podjetja, tudi ni smiselno vztrajati pri sklepu delavskega podjetja, da en del premoženja lastninijo delavci sami. Člani UO ugotavljajo, da vodstvo podjetja delavcem, ki so svoje **lastninske certifikate** vložili v Rudnik lignita Velenje, trenutno ne more zagotoviti uspešnega uresničevanja sprejete dolgoročne strategije UO.

7. Člani UO ugotavljajo, da vlada s svojim odločilnim vplivom na višino proizvodnje premoga, ceno premoga za potrebe energetike in na ceno premoga za proizvodnjo toplotne energije **odločilno vpliva** tudi na poslovne rezultate podjetja. Pri tem je pomembno, da vlada odločilno vpliva tudi na višino cene električne energije in

tudi na višino stroškov dela, ki so v strukturi stroškov RLV v letu 1995 predstavljali 54-odstotni delež.

8. Vodstvo podjetja je dolžno predlagati UO finančni načrt, iz katerega bo razvidna ekonomsko sprejemljiva uravnoteženost poslovnih prihodkov in odhodkov. Ker strokovne osnove vlade te uravnoteženosti ne zagotavljajo, jih člani UO sprejemajo le kot informacijo o trenutnem **težkem ekonomskem stanju** sistema elektrogospodarstva in premogovništva Slovenije.

Na osnovi navedenih ugotovitev so člani UO RLV sprejeli te sklepe!

Sklepi:

1. Člani UO sprejemajo finančni **delovni načrt podjetja**, ki ga je vodstvo predložilo v potrditev odboru že v decembru 1995. Bistvene predpostavke v planu so: proizvodnja 3,9 milijona ton premoga, cena premoga za proizvodnjo električne energije 5,68 DEM/GJ, pri čemer je izhodiščna cena marke 87,15 SIT (tečaj 31.12.1995), tečaj nemške marke korigiran skladno z gibanjem tečaja v Banki Slovenije in cena premoga za proizvodnjo toplotne energije oblikovana skladno z dogovorom na Ministrstvu za gospodarske dejavnosti 6. marca 1995 (dolgoročna projekcija).

2. Če bo Ministrstvo za gospodarske dejavnosti vztrajalo pri danih strokovnih osnovah za sklepanje pogodb, sme direktor pogodbo o prodaji premoga podpisati pod pogojem, da bo cena v pogodbi opredeljena kot akontativna cena. UO zadolžuje direktorja, da v primeru podpisa pogodbe o prodaji premoga z akontativno ceno premoga kot tudi v primeru, da pogodba do 15.5.1996 ne bo sklenjena, **namena premostitvene kredite** do skupne višine ene milijarde SIT za premoščanje likvidnostnih problemov.

3. Direktor podjetja mora **zagotoviti uresničevanje strateških ciljev**, ki jih je UO sprejel na svoji seji v decembru 1995. V nasprotnem primeru je nezmožnost izvajanja teh ciljev potrebno argumentirano predstaviti na seji UO, sklicani v novembru 1996.

4. Direktor podjetja naj organizira razgovor z Ministrom za gospodarske dejavnosti o smiselnosti zahteve, da delavci sami **lastninijo delež** kapitala podjetja. O poteku razgovora je treba informirati UO na naslednji seji.

5. Z ugotovitvami in sklepi UO je treba pisno **seznaniti** ministra za gospodarske dejavnosti in sekretarja za energetiko.

predsednik UO RLV Primož Bizilj

**Tehnični direktor
Marjan Kolenc**

"Ne koliko premoga, ampak po čem!"

Veliko podjetje ima velike stroške. Na nekatere se ne da vplivati neposredno, na nekatere ne kratkoročno, nekateri izdatki pa v primeru varčevalnih ukrepov ali zaostrenih razmer na finančnem področju pridejo najprej na vrsto. To so gotovo stroški nabave opreme in materiala. Kako bo "strokovne podlage", ki jih je podpisala vlada, sprejela in prenesla proizvodnja, je povedal tehnični direktor Marjan Kolenc.

Rudar: "Strokovne podlage" vlade najbolj določajo pogoje poslovanja v finančnem smislu. Kako pa bodo vplivale na proizvodnjo?

Kolenc: "Proizvodnjo premoga smo z letnim načrtom zastavili na 3,9 milijona ton in dinamika odkopavanja dosedaj sledi načrtu. Zaenkrat ni večjih odstopanj od načrta in tudi do konca leta glede na sedanje gibanje proizvodnje in drugih del ne predvidevamo posebnosti. Če se ne bodo hujše zaostri pogoji nabave materiala in opreme za tekočo proizvodnjo in druga načrtovana dela v jami, potem ne pričakujemo zastojev."

Rudar: Kako bodo določeni pogoji poslovanja vplivali na nabavo opreme in materiala?

Kolenc: "Seveda pa bodo ti pogoji poslovanja vplivali na nabavo opreme in materiala, posebej zato, ker smo ob koncu leta predvideli dinamiko nabave, ki pa jo ti pogoji lahko porušijo. Poleg tega pa je ponavadi med ukrepi varčevanja najprej na vrsti omejevanje nabave opreme in materiala. Na višino plač ni mogoče vplivati neposredno, tudi ne na druge fiksne stroške, mogoče pa je vplivanje na vlaganja v razvoj, investicije in nabavo opreme in materiala."

Pogodbe za nabavo osnovne in največje opreme imamo podpisane in se izvajajo po načrtih, težave pa lahko nastopijo, če zaradi zaostrenih finančnih razmer ne bomo mogli plačevati pogodbenih zneskov. S tem se lahko zamaknejo tudi roki plačila in dobave, to pa bi že lahko oviralo izpolnjevanje proizvodnega načrta. Določen del proizvodnje je namreč vezan na dobavo nove opreme in materiala.

Druga težava pa je v tem, da določenih elementov opreme ne zamenjujemo dovolj hitro, ob tem pa se povečujejo stroški vzdrževanja in tekoče proizvodnje. Oprema se namreč stara. Na drugi strani bi lahko

določene dele proizvodnega procesa že avtomatizirali oz. bolj modernizirali in posledično zmanjšali stroške delovne sile. Konkretno imamo za to že pripravljenih nekaj projektov, vendar jih zaradi omejevanja vlaganj ne moremo realizirati."

Rudar: Vpliv na takšne razmere ima gotovo tudi obračunavanje amortizacije po nižjih stopnjah!

Kolenc: "To je eden glavnih razlogov. V premogovniku že nekaj let koristimo manj amortizacije, kot jo dopuščajo minimalni računovodski standardi, zato smo se odločili za verifikacijo vseh amortizacijskih stopenj, s čemer bomo ugotovili, ali res vlagamo premalo ali pa je morda naš obračun amortizacije prebogati."

Rudar: Ali bi določeni pogoji poslovanja lahko vplivali tudi na nižanje nivoja varnosti pri delu?

Kolenc: "Mislim, da stvari ne bodo šle v tej smeri, da bi bila ogrožena varnost pri delu. Če bi se to res lahko kje zgodilo, potem bomo pač ustavljali delovišča, ki bi bila ogrožena. Osnovni nivo varnosti bomo v vsakem primeru zagotavljali oziroma pač ne bomo delali tam, kjer ga ne bomo mogli zagotoviti. Na račun varnosti delavcev ne bomo delali ničesar. Za to nimamo razlogov, niti česa takega ne mislimo početi."

Ob tem se moram navezati na prejšnji odgovor, ko sem govoril o načrtovanih vlaganjih. Tudi na področju varnosti pri delu bi lahko določene zadeve posodobili, izboljšali, pa zaradi omenjenih razmer stojijo.

Vse to spada v sklop varčevalnih ukrepov oziroma zmanjševanja stroškov, zato naj povem tudi, da smo zmanjšali zavarovalne premije, ker smo jama razdelili na pet področij glede na stopnjo ogroženosti proti požaru. Strojeloma že nekaj let nimamo zavarovanega, osebno zavarovanje pa je urejeno že nekaj let enako."

Na odkopu C na koti +25 v jami Pesje je bila v torek, 14. maja, dosežena rekordna proizvodnja premoga. V enem dnevu je bilo odkopanega 10.200 ton premoga. To je doslej največja dnevna proizvodnja premoga v našem premo-govniku, pridobljena na enem odkopu.

Rudar: *Ste poleg sklepov upravnega odbora začeli pripravljati še kakšen načrt notranjih ukrepov na proizvodnem po-dročju?*

Kolenc: "Kakšnih posebnih ukrepov nismo sprejeli, razen tistih, ki sem jih že omenil. Naredili smo nov razpored vodenja odkopne fronte in tako racionalizirali delo. Tako, na primer, opremo ob demontaži takoj usmerimo v novo montažo in s tem zmanjšamo količino rezervne opreme, spreminjamo zamike, vključevanje odkopov...

Pri vsem tem se seveda nadejamo učinkov. Precej je reakcij delavcev na uk-repe zmanjševanja zalog, omejevanja naročil, poostrene kontrole naročil... Mar-sikdo meni, da varčujemo samo pri njem, pri službi, ki jo vodi ali pri delu, ki ga opravlja, in se čuti osebno prizadetega, ko naročilo ni takoj realizirano ali je celo zavrn-jeno. Pri ljudeh še ni prisotna zavest, da v podjetju res varčujemo, da so sprejeti varčevalni ukrepi nujna in jih moramo resnično upoštevati.

Ocenjujem, da je podjetje v neki tranziciji. Ko zadeve normalno potekajo, ni težav v proizvodnji, sploh ni težava v tem, kako pridobiti dovolj premoga, pač pa v tem, po kakšni ceni. Danes ni več na-jpomembnejše seštevane ton premoga, pomembna je cena te tone. Dosežena stop-nja mehanizacije omogoča, da brez težav pridobimo okoli 4 milijone ton premoga, to pa je tudi količina, ki jo danes znamo pro-dati.

V podjetju mora prevladati spoznanje, da za nemoten potek proizvodnje premoga skrbi močna nadgradnja, ki je velik sistem.

Po mojem mnenju je podjetje še vedno dimenzionirano za nekoliko večjo proiz-vodnjo, kot pa jo dajemo. To predstavlja visoke fiksne stroške.

Delovni načrt, ki smo ga zastavili ob koncu lanskega leta, je bil postavljen dovolj realno in ni kazalo na kakšne posebnosti ali težave pri njegovem izvajanju. Ti novi po-goji poslovanja pa vanj globoko posegajo."

Diana Janežič

Letos smo pri nabavi opreme dali prioriteto odkopnemu pod-porju. En odkop brez kombajna bo stal okoli 12 milijonov nemških mark, kar predstavlja skoraj polovico sredstev amorti-zacije. Poleg tega letos gradimo ventilatorsko postajo, kar je enk-raten strošek v nekaj desetih letih. Takšne investicije seveda zavrejo druge. Zato pa za drugo leto načrtujemo nabave odkopne opreme in več posodo-bitev manjših strojev, naprav.

POVZETEK PROIZVODNJE JANUAR - APRIL 1996

OBRAT	PROIZVODNJA			POVPREČKI		ODSTOTEK		POVPREČEK
	osnovni načrt	mesečni načrt	doseženo	osnovni načrt	mesečni načrt	na osnovni načrt	na mesečni načrt	
PRELOGE	458.000	571.500	557.280	5.452	6.886	121,68	97,51	6.966
PESJE	333.000	254.700	245.180	3.964	3.069	73,63	96,26	3.065
ŠKALE	233.500	399.700	371.300	2.780	4.816	159,01	92,89	4.641
PRIPRAVE	73.400	70.400	67.740	874	848	92,29	96,22	847
RLV	1.097.900	1.296.300	1.241.500	13.070	15.618	113,08	95,77	15.519

Direktorica za gospodarsko
področje Dragica Kotnik

"Del težav še lahko rešimo sami!"

**Vlada je predpisala pogoje poslovanja v elektrogospodarstvu in premo-
govništvu v letu 1996. Pogoji so trdi, življenje in delo v podjetjih v teh pogojih
ne bo lahko. A delo mora kljub temu teči. O tem, kako bo v finančnem smislu
delo in življenje teklo v našem premogovniku in kaj morda lahko vsak delavec
še stori, da bodo predpisani pogoji imeli manj negativen učinek, smo se
pogovarjali z direktorico za gospodarsko področje Dragico Kotnik.**

Rudar: Kako bodo pogoji poslovanja, ki jih je določila vlada, vplivali na finančno poslovanje?

Kotnik: "Verjetno največ o tem, kako bodo vplivali pogoji poslovanja, ki jih je določila vlada za poslovanje v letu 1996 za sistem in za vsakega proizvajalca znotraj sistema elektrogospodarstva in premo-
govništva, na naše podjetje, pove podatek, da nismo predlagali Upravnemu odboru RLV sprejema finančnega načrta. Dokler drugi pogoji razreševanja, ukrepi znotraj podjetja in ukrepi v celotnem sistemu ne bodo bolj opredeljeni, do takrat lahko samo ocenjujemo, kako se bo v prihodnjih mesecih kriza na finančnem področju stopnjevala. Ni pa mogoče predlagati rešitev."

Pri pripravi plana za leto 1996 nismo mogli ocenjevati, da bodo "strokovne podlage" za letošnje poslovanje na tako nizkem nivoju realizacije. To potrjuje tudi podatek, da je morala biti uporabljena vrednost marke 84 SIT/DEM, da so se stroškovno glede na trenutno veljavno ceno elektrike strokovne podlage računsko na papirju sploh izšle. Na drugi strani je predvideno, da se ob tem še vsa podjetja v sistemu zadolžijo za več kot 20 milijard tolarjev."

Rudar: Katere postavke v finančnem načrtu so najbolj na udaru oziroma pri katerih stroških se lahko pojavijo kritične točke?

Kotnik: "Ko iščemo rešitev, kako bi z najmanjšimi dolgoročnimi posledicami preživeli leto 1996, ugotavljamo, da lahko samo en del tega likvidnostnega položaja rešimo sami v podjetju. Najprej je to gotovo racionalno obnašanje na področju stroškov; v prvih štirih mesecih letos smo pravzaprav izničili ukrepe, ki smo jih pri zmanjševanju zalog dosegli v letu 1995. Tako nekaterih ukrepov, ki so nam lani že dajali rezultate, letos nismo uspešno izvajali. Te naloge se torej moramo lotiti bolj

uspešno oz. doseči vsaj takšne rezultate, kot smo jih lani.

Finančno poslovanje moramo voditi tako, da bo v danem času to najbolj racionalno, pa čeprav bo zaradi tega potrebno delati znotraj podjetja selekcije in nekatere načrtovane zadeve preložiti na kasnejša leta.

Poleg vsega tega se bo treba še dodatno zadolževati. Žal glede na rezultate, s katerimi smo poslovali do sedaj in glede na to, kako je vlada za letos začrtala t.i. strokovne podlage, bo tudi to problem. Drugače povedano: vsaka banka je pripravljena dati kredite, vendar tistemu, za katerega je popolnoma prepričana, da jih bo vračal, pravočasno plačeval obresti, ne pa slabemu komitentu.

Tako bo en del likvidnostnega primanjkljaja, ki izhaja iz pogojev poslovanja za leto 1996, pokrit z najemanjem kreditov. To pa je, žal, zelo slaba rešitev, ker potem obresti v prihodnjih letih pomenijo močno obremenitev, za tekoče poslovanje pa je spet manj denarja. To tudi pomeni, da je bodočnost zastavljena na slabših temeljih, kot pa smo v leto 1996 startali. Obstajajo tudi meje zadolževanja podjetja, kajti obresti vendarle predstavljajo velik strošek. Morda v informacijo tistim, ki poznajo samo obrestno mero 11, 12 ali 13 %, povem, da skupaj s temeljno obrestno mero to pomeni 25-30 % obrestno mero na letnem nivoju.

Za najete kredite v preteklosti tudi že imamo vpisane hipoteke na naslednje naše premoženje: Dom rudarjev v Fiesi, upravna zgradba na Rudarski 6, Delavska univerza in občinska zgradba. To je sklop objektov, za katere so bile banke zainteresirane izdati hipoteko, ker so realno tržno zanimive zgradbe. Dodatno zadolževanje v tem letu pa bo problematično ravno zaradi tega, ker nam takih, tržno zanimivih objektov, manjka oziroma imamo predvsem

Popravek obračuna amortizacije je naloga, ki mora biti v grobem dokončana v juniju, popolnoma pa v septembru. Mislim, da letne stopnje odpisa opreme ne bodo tako nizke, kot je do sedaj predpisovala vlada - to je med 50 in 60 odstotki -, 100 odstotne pa verjetno tudi ne. Osnovna sredstva so pri nas zelo velikih vrednosti; žal nekaterih, kot so, na primer, nekateri gradbeni objekti, ki so predimenzionirani za našo proizvodnjo, ne moremo zmanjšati in moramo zato boljše rezultate dosegati drugje. Cena premoga bo vedno opredeljena in mislim, da noben lastnik ne bo dopuščal, da bi cena iz leta v leto rastla.

proizvodne objekte. Za zavarovanje kreditov so možni še objekti: poslovna zgradba v Novih Prelogah s sindikalno dvorano, prostori na Prešernovi 22, delavnice zaščitnih sredstev z upravno zgradbo, hale remonta.

Na katerih točkah bo poslovanje v letu 1996 najbolj kritično, pa je v tem trenutku preuranjeno govoriti. Odvisno je od tega, s katerimi očmi človek gleda: kaj je prej - oprema, repromateriali ali osebni dohodki, ali pa so najprej osebni dohodki, pa potem repromateriali in oprema? Pri nas je jasno, da ima prioriteto strošek dela (60%), potem pa razrešujemo drugo."

Rudar: Kakšna bo torej likvidnost podjetja v letošnjem letu?

Kotnik: "Veliko slabša kot v preteklem letu. Upam lahko, da bomo z vsakodnevnim izvajanjem naštetih aktivnosti dosegli, da najpomembnejše zadeve glede obnavljanja opreme, vzdrževanja, varnosti pri delu ne bodo ogrožene. Premogovnik je kolektiv, kjer strošek dela predstavlja 60% celotnih stroškov, torej so prihranki mogoči le pri 40 odstotkih drugih stroškov!"

Rudar: Imamo še kaj notranjih rezerv v podjetju, s katerimi bi lahko gospodarili znotraj predpisanih ukrepov?

Kotnik: "Prepričana sem, da delež pri razreševanju likvidnosti v letu 1996 gotovo lahko prispeva vsak delavec z doslednim racionalnim obnašanjem. Seveda na nekaterih delovnih mestih pomeni to nominalno veliko več kot na drugih. Sem pa prepričana, da med nami še ni delavca, ki bi se na delovnem mestu obnašal tako racionalno, kot se obnaša doma. S svojim denarjem vsak dela praviloma bolj racionalno kot s službenim. Vsak na svojem področju bomo morali ukrepati tudi tako, da bosta izpostavljeni odgovornost in kontrola izvajanja sprejetih predpisov.

Določeno rezervo morda predstavlja tudi popravljen obračun amortizacije. Ob uveljavitvi slovenskih računovodskih standardov v podjetju namreč nismo spreminjali letnih stopenj odpisa osnovnih sredstev. Če posežem dlje nazaj, mislim, da ni bilo nobene spremembe po letu 1988. V tem času pa smo bistveno spremenili tehnologijo dela, tako da je zadnji čas, da

vendarle sami sebi nalijemo čistega vina, in ugotovimo, kaj je tehnično tehnološko primerno, ne le, kaj bi si želeli. Po moje bomo z novo opremo izboljševali produktivnost, varnost in tudi uporabnost teh osnovnih sredstev na daljše obdobje z manjšimi stroški vzdrževanja."

Rudar: Kljub finančnemu položaju, ki ste ga pravkar opisali, vemo, da v podjetju teče več investicij v proizvodnji pa tudi izven nje. Marsikoga posebej te investicije izven proizvodnje bodejo v oči!

Kotnik: "Poudariti moram, da nobene zahteve po nabavi opreme do sedaj še nismo brisali iz planov, smo pa, seveda, realizacijo nekaterih odložili na kasnejše obdobje. Nekateri zaposleni to povezujejo z drugimi investicijami, ki tečejo in se jim ne zdijo pomembne. Delež investicij izven proizvodnega procesa ni večji, kot je bil v preteklih letih. Dela premoženja, ki ga imamo izven proizvodnje, predvsem saniranja okolja, prav gotovo ne smemo zanemariti. A tudi tu je že prišlo do nekaterih odloženih realizacij.

Tudi v zelo kritičnih preteklih letih se je vendarle tudi na tem področju nekaj dogajalo in mislim, da je bilo tako prav. Ne bi bilo prav, da bi se v letih, ko smo se tudi zadolževali, odločili, da ne bomo urejali obal jezer, področja Škalskega jezera... Nenazadnje še vedno vztrajamo, sicer v manjšem deležu kot prej, da sredstva od prodanih stanovanj po stanovanjskem zakonu vlagamo nazaj v obnavljanje stanovanj, nadzidave blokov za dodatne stanovanjske površine, za preurejanje samskega doma... S tem denarjem bi lahko sicer ugodno pokrili tekočo proizvodnjo.

Struktura stroškov poslovanja podjetja pokaže, da bi lahko bila možna denarna sredstva za posamezna področja popolnoma drugačna, če bi ne bili dimenzionirani na večjo proizvodnjo premoga, tako v objektih, opremi kot, seveda, tudi v številu zaposlenih."

Diana Janežič

Počitniško delo

V Rudniku lignita Velenje bomo tudi letošnje poletje organizirali počitniško delo v sodelovanju z Mladinskim servisom Velenje, in sicer v teh časovnih terminih:

od 8. do 19. julija,
od 22. julija do 2. avgusta,
od 5. do 14. avgusta in
od 19. do 30. avgusta 1996.

Počitniško delo bo lahko opravilo največ 250 otrok, ki imajo vsaj enega izmed staršev zaposlenega v velenjskem premogovniku.

Počitniško delo bo potekalo le na delovnih mestih izven jamske proizvodnje, posameznik pa bo lahko opravil največ 10 delovnih dni (80 ur). Pri tem bomo ob sprejemu posameznika upoštevali tele kriterije:

- da je otrok delavca premo-govnika,
- da je star najmanj 15 let,
- da ima status dijaka ali študenta.

Če bo kandidatov preveč, bomo zavračali dijake s končanim prvim letnikom srednjega izobraževanja.

Prošnje za opravljanje počitniškega dela bomo sprejemali osebno ali po pošti v času od 3. do 14. junija 1996 v kadrovsko-socialni službi, upravna zgradba premo-govnika v Novih Prelogah, soba št. 4.

V prošnji je treba poleg osnovnih podatkov o sebi navesti tudi dva izmed zgoraj navedenih časovnih terminov, v katerih bi želel kandidat opravljati počitniško delo, da bomo lažje razdelili ponujena dela med posamezne kandidate.

O vseh informacijah v zvezi z izbiro in postopkom dviga napotnic pri Mladinskem servisu Velenje bodo kandidati pravočasno obveščeni po pošti. Nepopolnih prošenj in prošenj, ki jih bomo prejeli po 14. juniju, ne bomo obravnavali.

Kadrovsko-socialna služba

**Direktor za kadrovsko
splošno področje
Janko Lukner**

"Za certifikate je še čas!"

"V zvezi z bolniškimi izostanki pa tole! Bolniški izostanki so velik problem, saj naraščajo že od 1990. leta. V letu 1995 smo res zabeležili rahlo zmanjšanje bolniških izostankov, vendar že v prvih treh mesecih letos je število bolniških izostankov spet narastlo prek osem odstotkov. Pri tem pa en odstotek porasta bolniških izostankov pomeni približno 70 milijonov tolarjev stroškov za podjetje.

Mi poskušamo ukrepati v več smereh. V razgovorih z zdravniki poskušamo doseči, da bodo svoje delo upravljali maksimalno korektno. Poostriili smo laično kontrolo na domu, pomembno pa je, seveda, tudi ukrepanje znotraj podjetja. Pri tem mislim na izboljševanje delovnih pogojev, prilagajanje delovnih mest posameznikom oziroma urejanje delovnih mest na takšen način, da ne bodo povzročala bolniških izostankov in invalidnosti. Več pa smo poskušali v tem in preteklem mesecu narediti tudi pri izobraževanju nadzornikov, ker mislim, da lahko imajo tudi neposredni vodje velik vpliv na to, koliko je bolniških izostankov."

"Strokovne podlage" za sklepanje kupoprodajnih odnosov v letu 1996, ki jih je sprejelo ministrstvo za gospodarske dejavnosti, bi tudi našemu podjetju prinesle vnaprej določeno izgubo. Posledice izgube pa bi se kazale povsod, na vseh področjih dela, torej tudi pri lastninjenju podjetja, tudi pri odnosu delavcev do svojega podjetja in dela. O tem je tekla beseda z direktorjem za kadrovsko splošno področje Jankom Luknerjem.

Rudar: Kako bodo pogoji poslovanja, ki jih je določila vlada, vplivali na potek lastninjenja našega podjetja?

Lukner: "Pogoji poslovanja, ki jih je vlada določila za letos, direktnega vpliva na lastninjenje nimajo. Premogovnik je v začetku leta dobil pripombe na otvoritveno bilanco podjetja in otvoritvene bilance hčerskih podjetij. V podjetju potekajo aktivnosti z namenom, da odgovorimo na te pripombe oziroma da otvoritvene bilance uskladimo s pripombami, ki jih je posredovala agencija. Verjamemo, da bo program lastninskega preoblikovanja kmalu pripravljen do te faze, da bomo dobili prvo soglasje še pred počitnicami, torej do konca junija.

Tak je v bistvu tudi dogovor, ki smo ga dosegli konec aprila na skupnem razgovoru vodstev vseh podjetij elektrogospodarstva in premogovništva, ki se lastninijo, in agencije za lastninjenje.

Seveda pa bo drugače, če bodo pogoji poslovanja, kakršni so predvideni za letos, veljali tudi v prihodnjih letih in bo naš premogovnik še naprej posloval z izgubo. To bi imelo vpliv na lastninjenje. V tem primeru se bomo morali pogovoriti o smiselnosti lastninjenja dela družbene lastnine tudi s certifikati in z neizplačanimi osebnimi dohodki."

Rudar: Kaj to pomeni za delavce našega podjetja, ki so svoje certifikate vložili v Rudnik lignita Velenje?

Lukner: "V premogovniku bomo lastninili - kot je verjetno znano - približno 11 % družbenega kapitala, se pravi 89 % kapitala premogovnika bo prešlo v last države. Ko bomo na sklade odvedli tisto, kar je po zakonodaji treba odvesti na sklade, bo ostalo na voljo nekaj več kot 1,2 milijarde tolarjev kapitala za lastninjenje. Glede na to, da je potrdil o neizplačanih osebnih dohodkih za približno 700 milijonov tolarjev in glede na to, da ima premogovnik deponiranih približno 900 certifikatov zaposlenih, ocenjujemo, da je dovolj kapitala, da bodo delavci tako certifikate kot tudi potrdila o neizplačanih

osebnih dohodkih zamenjali za delnice podjetja.

Seveda pa bomo - kot je bilo rečeno tudi na zadnji seji Upravnega odbora premogovnika - pred zamenjavo certifikatov za delnice poiskali pri ministrstvu trdna zagotovila za smiselnost te zamenjave. Želimo namreč pridobiti njihova zagotovila, da bo odnos vlade do našega podjetja takšen, da bo tudi upravičeno povabiti delavce k zamenjavi certifikatov za delnice. Sicer pa bo mogoče te certifikate, ki so zaenkrat pri nas v hrambi, uporabiti tudi pri lastninjenju drugih podjetij. Veljavnost certifikatov poteče konec septembra in do takrat se bo lastninilo še kar nekaj velikih podjetij, med njimi tudi Gorenje Velenje."

Rudar: Že Upravni odbor RLV je na svoji seji konec aprila ugotovil, da bodo tako postavljena strokovna izhodišča povzročila našemu podjetju precej škode: okrog 3,7 milijarde SIT izgube, kar pa bo povzročilo resne likvidnostne motnje, nepredvidljive posledice zaradi znižanja ravni varstva pri delu in močno povečanje nezadovoljstva zaposlenih. Vemo pa, da je denimo delež bolniških izostankov že sedaj precejšen. Kako lahko vse to vpliva na zadovoljstvo oziroma nezadovoljstvo delavcev z delom?

Lukner: "Vsi sklepi Upravnega odbora so nastali zato, ker je vodstvo premogovnika Upravni odbor natančno seznanilo z vsemi mogočimi negativnimi posledicami "strokovnih podlag" vlade. Vendar smo v vodstvu podjetja prepričani, da bomo v pogovorih z vlado vendarle dosegli takšno raven prihodka oziroma takšno ceno za naš premog, da bomo lahko zagotovili osnovno obnavljanje opreme ter redno izplačevali tudi vse obveznosti iz kolektivne pogodbe. Zato naj vsi ti zapleti ne bi povzročali nezadovoljstva delavcev."

Dragica Marinšek

Obiska

Spodbude v programu PHARE

19. aprila je bil na obisku v Šaleški dolini minister za znanost in tehnologijo dr. Andrej Umek. Najprej se je ustavil v Termoelektrarni Šoštanj, kjer so ministru predstavili razvojne načrte s poudarkom na projektih sanacije okolja predstavniki TEŠ, našega premogovnika in Inštituta za ekološke raziskave ERICO. Popoldne je obiskal še Gorenje Indop in Gospodinjske aparate ter si dolino ogledal iz zraka.

Predstavniki TEŠ so predvsem poudarili, da je velik del sanacije termoelektrarne financiralo tudi ministrstvo za znanost in tehnologijo, pomen teh projektov pa ni samo v izvedeni ekološki sanaciji, temveč tudi v tem, da so prerastli meje te doline. V njih je zbranega veliko dela, znanja in izkušenj in so uporabni tudi drugod v Sloveniji.

Premogovnik Velenje kot raziskovalno organizacijo je predstavil pomočnik tehničnega direktorja za raziskave in razvoj dr. Milan Medved. Poudaril je, da v podjetju hkrati razvijamo 17 pomembnih razvojnih projektov ter da bodo naši strokovnjaki v kratkem skupaj z Nemci ponudili Kitajcem

tehnologijo odkopavanja debelih slojev premoga, ki smo jo razvili v Velenju.

Direktor ERICA dr. Boris Stropnik je orisal razvojno pot od raziskovalne skupine do Inštituta za ekološke raziskave ter poudaril dosežke strokovnjakov Inštituta in občine Velenje pri izboljšanju stanja voda, zraka in rastlin v Šaleški dolini.

Minister Umek je pohvalil razvojno raziskovalne načrte in dosežke v omenjenih treh podjetjih ter nakazal možnosti za razširitev delovanja in mednarodnega sodelovanja z vključitvijo v program PHARE. Znotraj tega programa dajejo velik poudarek varovanju okolja in razvijanju industrijskih laboratorijev, ki naj bi tehnično-tehnološke dosežke spodbujali od začetka. Letos bosta v Sloveniji odprta tudi dva urada organizacije PHARE kot pospeševalca čezmejnega sodelovanja in spodbujevalca projektnega dela. Urada bosta delovala v Mariboru in Kranju, glede na industrijsko zastopanost in obteženost okolja pa bi brez večjih težav lahko odprli še kakšen podoben urad za štajersko in koroško regijo. Morda prav v Velenju.

Diana Janežič

Minister za znanost in tehnologijo dr. Andrej Umek

Izmenjava izkušenj

Predstavniki kadrovskega splošnega sektorja v dveh največjih podjetjih v Šaleški dolini - Gorenju in premogovniku - so se odločili za tesnejšo navezavo stikov. V sredo, 15. maja so predstavniki Gorenja gostili nas. Prvi del obiska je bil namenjen ogledu proizvodnje v obratih Kuhalni aparati in Pralno-pomivalna tehnika, drugi del pa pogovoru.

Gostitelji so nam najprej predstavili osebno izkaznico Gorenja: v sklopu Gorenja je največje podjetje s 4.212 delavci Gorenje Gospodinjski aparati. Sestavljata ga že omenjena dva obrata in obrat Hladilno-zamrzovalna tehnika, ki je s 1.700 delavci največji obrat. V Gorenju stalno znižujejo število zaposlenih, ob tem pa izboljšujejo organiziranost in povečujejo proizvodnjo. Zadnjih pet let teče v Gorenju intenziven proces prestrukturiranja, pomlajevanja in strokovnega izpopolnjevanja kolektiva. Kako je ta proces zasnovan in teče, je bila tema nadaljevanja pogovora. Gostje in gostitelji so si izmenjali izkušnje

pri izobraževanju, štipendiranju, nagrajevanju, razvoju kadrov, kolektivnih pogodbah in procesu lastninjenja.

V Gorenju namenjajo izobraževanju velik poudarek. 70% sredstev za izobraževanje namenijo za usposabljanje delavcev znotraj podjetja in na delovnih mestih. Uveljavljene so njihove šole: za mojstre, za perspektivne kadre in za proizvodne delavce. Na osnovi tega je zasnovano tudi napredovanje pri delu in nagrajevanje. Vsak delavec Gorenja se usposablja povprečno 30 dni na leto.

Naš obisk pri kolegi v Gorenju je bil koristen in poučen. Med ogledom proizvodnje smo spoznali težavnost dela za tekočim trakom, ki kljub stalnemu prizadevanju za omilitev težkih pogojev dela, še vedno ni privlačno, med sprehodom po območju tovarne pa opazili urejeno in čisto okolico v halah in okoli njih.

Seveda smo gostitelje ob koncu obiska na jesen povabili na ogled našega premogovnika in ponoven pogovor. /dj/

Po izobrazbeni strukturi je delež nekvalificiranih delavcev visok - 50 % jih je -, 18 % predstavljajo delavci s IV. stopnjo izobrazbe, 17 % s V. stopnjo in 5,7 % delavci s VI. in VII. stopnjo. Ob tem je treba poudariti, da so NK delavci priučeni za posamezne proizvodne programe. 57 % vseh zaposlenih predstavlja ženske.

Mednarodni znanstveni
simpozij

Management in razvoj

V dneh od 9. do 11. maja je v Bernardinu pri Portorožu potekal mednarodni znanstveni simpozij z naslovom "Management in razvoj" na temo "Teorija in praksa podjetniškega razvoja s posebnostmi malih in srednje velikih podjetij".

Simpozij sta organizirali Ekonomsko poslovna fakulteta Univerze v Mariboru in Inštitut za razvoj velikih in majhnih podjetij Ekonomske univerze z Dunaja. Udeleženci iz petnajstih evropskih držav in ZDA so predstavili svoje referate v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku ter razpravljali o temah:

- Modeli razvoja in managementa podjetij s primeri razvojnega strukturiranja,
- Podjetniška analiza in razvoj podjetij,
- Posebne vrste managementa in razvoj podjetij,
- Inovativnost in podjetniško planiranje,
- Proizvodni management, ISO 9001 in razvoj novih izdelkov,
- Proaktivne metode učenja managementa,
- Posebnosti razvoja majhnih in srednje velikih podjetij,
- Razvojne posebnosti podjetij v različnih državah in
- Družinska podjetja.

Poleg naštetih glavnih tem, ki so potekale plenarno, se je hkrati odvijalo tudi delo večih sekcij z različnimi podtemami. Med eminentnimi predavatelji smo bili zastopani tudi Velenjčani s prispevki:

- Andrej Kržič, P&S - Poslovne analize in svetovanje, Model razvoja in rasti podjetja,
- Marica Rošker, LB Velenje, Analitična podlaga za bančno presojo razvojnih možnosti podjetja,
- Franc Žemva, LB Velenje, Problematika kreditiranja družinskih podjetij in
- Bruno Zagode, Tiskarna Velenje, Primer razvojnega strukturiranja podjetja Tiskarna Velenje.

Glavni pokrovitelj simpozija je bila Mestna občina Velenje z županom Srečkom Mehom. V dneh simpozija je ves čas na lično urejenem razstavnem prostoru potekala promocija Velenja z okolico kot mesta priložnosti. Gostom in udeležencem simpozija je bilo na voljo veliko propagandnega gradiva, zloženek, brošur, plakatov,

posebej pa so radi segali po novem prospektu o velenjskem premogovniku, ki je po kakovosti izstopal.

V nekaj besedah povzeti sklepi simpozija so: razvojno strukturiranje, podjetniško planiranje, optimalno število zaposlenih (to je velikost podjetja), potrebni management in njegovo učenje in prenašanje izsledkov iz teorije v prakso.

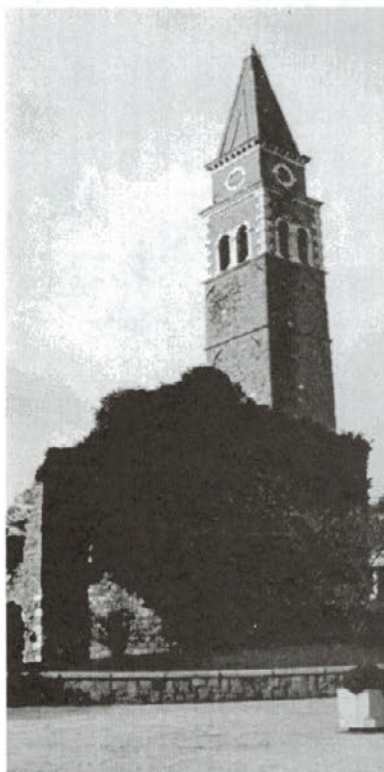
Kot aplikacija na velenjski premogovnik, ki ga sicer v slovenskem prostoru strokovnjaki uvrščajo med velika podjetja, v evropskem pa med srednja, še posebej drži, da se njegova podjetniška učinkovitost večja, kolikor se optimira njegova velikost. Pomembno je, da se stabilne stranske dejavnosti ustanavljajo kot samostojna podjetja, kar smo v preteklosti pri nas že dosegli z ustanovitvijo hčerinskih podjetij. Pri tem se je dvignila njihova lastna učinkovitost in učinkovitost matičnega podjetja - premogovnika.

V skupini "Proaktivne metode učenja managementa" so bile predstavljene sodobne metode učenja vodenja podjetij na fakultetah, tako za študente kot za že zaposlene udeležence izobraževanja. Ena takih metod je "live case". Gre za učenje na konkretnih primerih iz življenja, z igranjem vlog, študijem primerov. Udeleženci izobraževanja sami ustanavljajo podjetje, sprejemajo odločitve o njegovem poslovanju, vodijo in organizirajo delo v podjetju, spoznavajo timsko delo...

Pridobljeno teoretično znanje preizkusijo v praksi. Sodelujoče v skupini, med njimi so bili tudi Američani, je navdušila skupina študentov EPF iz Maribora s predstavitvijo podjetja, ki so ga sami ustanovili, razvijali in z njim uspešno poslovali.

Seveda je beseda tekla tudi o projektnem vodenju, ki ga je predstavil nam že dobro znani prof. dr. Anton Hauc, pa o kakovosti notranjih storitev v podjetjih in še o mnogih zanimivih in koristnih temah.

Boris Salobir
Božena Steiner

Sateliti z novo uporabnostjo

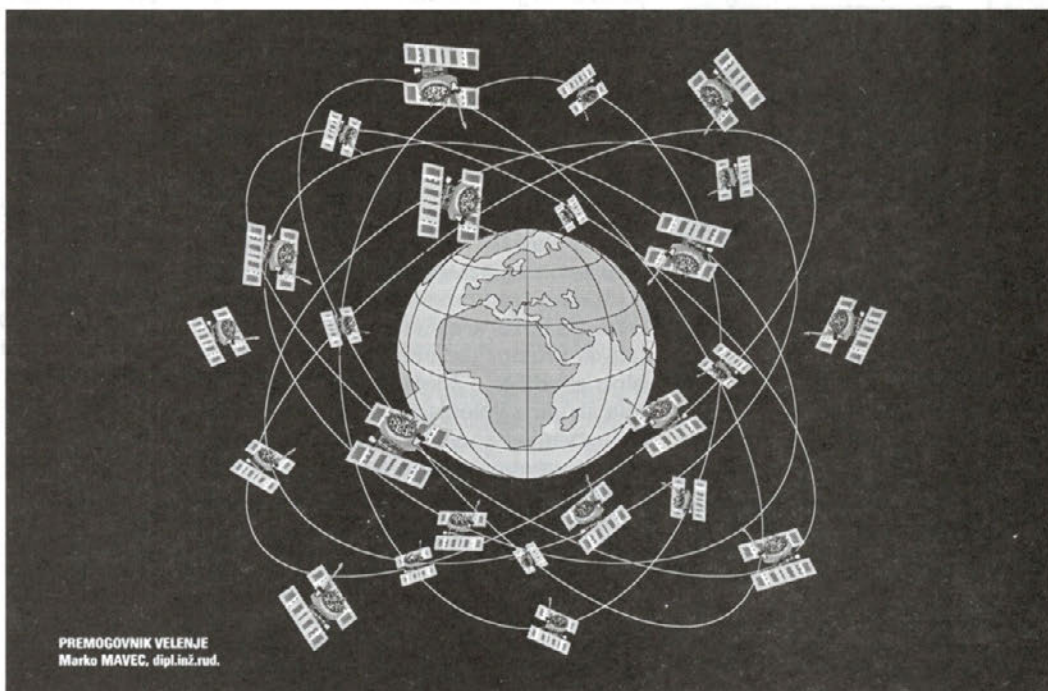

DRUŠTVO INŽENIRJEV IN TEHNIKOV

Aprilsko predavanje Društva inženirjev in tehnikov premogovnika sta 25. aprila opravila sodelavca iz jamomerske službe Marko Mavec, ki je predstavil global positioning sistem v svetu, in Matjaž Koželj, ki je predstavil sodobno geodetsko opremo, njeno uporabo in merske metode, ki jih pri svojem delu uporabljajo geodeti v našem podjetju.

Najmodernejša geodetska tehnika si danes pomaga s sateliti. 25 satelitov, ki krožijo na okoli 20.200 kilometrov oddaljenosti okoli Zemlje, sestavlja sistem, ki je bil ustvarjen v času intenzivnega jedrskega oboroževanja in je imel v osnovi vojaško-nadzorovani namen. Danes nima več te prvotne namembnosti, oprema pa je ostala v vesolju in na zemlji in ga predvsem v ZDA uporabljajo v komercialne namene. Prednosti tako imenovanega global positioning sistema so predvsem v tem, da 24 ur neprekinjeno 365 dni v letu oddaja podatke o času in položaju, zagotavlja hitro in digitalno meritev, je neodvisen od vremena in od vidljivosti med merjenimi točkami ter ima večji doseg meritev. GPS sestavljajo trije segmenti: kompleks 25 satelitov, uporabniški in kontrolni segment. V ZDA je 5 kontrolnih točk, sistem pa uporabljajo navigatorji na ladjah, letalih, vlakih, skušajo pa ga uvajati celo v avtomobilski industriji za orientacijo na cesti, v mestih.

V jamomerski službi premogovnika od lani uporabljajo najsodobnejšo geodetsko opremo, ki jo ima v Sloveniji poleg nas le še Republiška geodetska uprava. Z njo so lani sodelovali tudi pri geodetski izmeri Slovenije, stalno pa z njo spremljajo podzemno infrastrukturo, merijo premike terena, s posebno metodo pa lahko merijo tudi različne volumne: deponije premoga, jezer, in konture: kamnolomov, plazov. V premogovniku smo po zakonu dolžni

varovati objekte pred posledicami rudarjenja. Če s preventivnimi ukrepi, med katere spada tudi geodetsko merjenje s sodobno opremo, preprečimo porušitev vsaj enega objekta, je vrednost opreme izplačana. Poleg tega je vrednost prostora vedno večja in zato je uporaba sodobnih geodetskih metod pri načrtovanju gradnje vedno večjega pomena.

Diana Janežič

Kulturni center
Ivana Napotnika Velenje

12. Šaleški razgledi

20 let uspešnega in plodnega delovanja Kulturnega centra Ivana Napotnika je minilo lani in ob tej obletnici je Mestna občina Velenje centru podelila za njegove vidne dosežke na področju kulture, ki so ponesli ime Velenja v slovenski in evropski prostor, grb Mestne občine Velenje.

Dejavnost Kulturnega centra je pestra: organizacijska, prireditvena, knjižničarska, muzejska, galerijska, domoznanska in založniška. Dokazi o delu slednje, skrite pod imenom Založništvo Pozoj, so v številnih zbirkah, ki so že izšle: Panorame, Umetniki, Šaleški razgledi, Živa beseda, Znale besede, Fragmenti - Hotenja, in v zbirkah, ki so v programu za letos: Dom in misel, Dediščina, Spomini ter Pravljične pokrajine.

Najobsežnejša zbirka - Šaleški razgledi - je v začetku maja dobila 12. zvezek z naslovom Razprave - presoje - akcenti. "Zbirka Šaleški razgledi združuje šaleške avtorje in njihove strokovno dognane družboslovno-humanistične ter naravoslovne izsledke, ki se snovno navezujejo na šaleški prostor oz. imajo tu svoje ustvarjalno izhodišče... Zbirka je leta 1987 zasnovala skupina velenjskih intelektualcev in z njo ustvarila pogoje za znanstveno publiciranje in umetniško izpovedovanje domačih avtorjev... Čas mora takšni prizadevni instituciji ostati naklonjen: popisujemo izgin-

jajoči inventar svojega doma, sledimo pričevanjem in dejanjem tukajšnjih ljudi, prodiramo v fiziognomijo svojega okolja, izražamo umetniškočutne misli, izrekamo presoje in presoiamo stvari; soopismenjemo slovenski čas in skozenj potrjujemo zvestobo šaleštvu. S Šaleškimi razgledi nastajajo dokumenti, ki bodo jutri še zgovornejši," je 12. zvezku zbirke na pot zapisal njegov urednik Ivo Stropnik.

Da bi Šaleški razgledi ne štel še več zvezkov in bi druge zbirke zastale v razvoju, se ni bati. Vsaj ne, kar se ustvarjalnega nemira in energije avtorjev ter duhovne podpore v dolini tiče. Čeprav je kultura predvsem stvar duha, pa je njeno oprijemljivo udejanjanje še kako stvarno videno v denarju. V dolini se tudi za kulturo mošnjički še odvežejo, medtem kot "emona", kot bi dejal Ivo Stropnik, še razmišlja in tehta, ali je ohranjanje in negovanje korenin na periferiji vsedravnega pomena ali ne.

Diana Janežič

Pin v Ljubljani

Člani likovne skupine PIN v Premogovniku Velenje znova razstavljajo. Tokrat v razstavnih prostorih Ministrstva za gospodarske dejavnosti v Ljubljani. Tja so jih povabili kar delavci ministrstva. Razstavljena so likovna dela predvsem z letnico 1996, torej s komaj posušeno barvo. Svoja dela razstavljajo: Roman Skornšek, Stojan Kuri, Aleš Zavolovšek, Franjo Gjerkeš, Lidija Špiljak, Mateja Kraševac-Pogorelčnik, Stojan Špegel in njihov mentor Milan Todič. /sš/

In memoriam

TEODOR JELEN

Letošnja turobna pomlad bo v spominu mnogih še bolj temačna zaradi izgube plemenitega človeka, razumnika in prijatelja dobromislečnih ljudi, sina te doline, Teodora Jelen.

Ni lahko na list papirja prelivati tistih besed, ki bi bile najbolj pravšnje za obuditev spomina na to izjemno, za nekatere ljudi prav gotovo tudi ne povsem doumljivo, osebnost. Zato si velja v spominu osvežiti tiste trenutke, ki so bogatili naše sobivanje in s tem ustvarili razmere, ki sedaj z nostalgijo in žalostjo v srcu privabljajo neracionalno željo po spreminjanju že dokončnega.

Teodor Jelen se je rodil pred devetindesetimi leti v majhnem zaselku pod velenjskim gradom. Po osnovni šoli in gimnaziji je odšel na fakulteto, od koder se je vrnil kot diplomirani pravnik in se zaposlil v našem podjetju kot vodja kadrovske službe. S svojim mirnim in uglajenim vedenjem je zelo hitro pridobil simpatije nadrejenih sodelavcev, s smislom za reševanje drobnih človeških stisk pa tudi zaupanje preprostih ljudi.

S svojim prepričljivim, nikoli pa agresivnim nastopom, je pri sobesednikih ustvarjal vtis človeka, ki mu kaže zaupati, obenem pa je premogel sposobnosti razmišljajočega človeka pri načrtovanju ukrepov, ki so bogatili naš jutrišnji dan.

Vse te njegove lastnosti so ga vodile k sprejemanju vedno novih zadolžitve, tako v našem podjetju kot v velenjski občini, republiki Sloveniji in tedaj še v skupni državi Jugoslaviji. Kljub temu bi danes ne mogli trditi, da je bil Teodor Jelen v takratnem času tradicionalni vojščak revolucionarnih sprememb. Čeprav se sam najbrž ne bi strinjal s takšno trditvijo, se mi nekam rada zapiše sodba, da ni nikoli pozabil, kje so pognale njegove korenine, kje ga čaka njegova mati, družina; bil je človek, ki bi zmožl opravljati tudi najbolj odgovorne naloge, vendar le-te ne tudi v primeru, kjer svojega poslanstva ni mogel neposredno povezati z dolino, iz katere je izhajal, in podjetjem, v katerem je bil zaposlen. To je po svoje logično, če pomislimo, da je bil na pomembnih položajih v času najhitrejšega razvoja Šaleške doline in Rudnika lignita Velenje, ko je bila pomoč pravih ljudi še prav posebnega pomena.

Prenekateri kompromis pa je bržčas počasi, a zanesljivo začel najedati stabilnost tega prisilovično ustvarjalnega duha.

Ukinitvev stozda REK, kjer je nazadnje opravljal funkcijo člana poslovnega odbora za kadrovske splošne zadeve, in kasnejše organizacijske rešitve, kakršne so pač bile, so najbrž pospešile njegovo odločitve, da se umakne v predčasni pokoj. Tudi po tem dejanju smo ga še srečevali: običajno na samotnih poteh, kjer se je rekreiral. A ne samo to. Na misel mi prihaja, da se je zadnja leta nemara tudi poslavljval. Zakaj za vse nas, ki smo ga poznali in radi srečevali, je odšel nedoumljivo tiho. Kar zaspal je v spanje brezčasnosti. In pokopan je bil tako, kot je želel: v krogu svoje družine. Spoštljivost do takšne odločitve pa ni prepredila brezpotja tihe žalosti številnih sodelavcev, prijateljev in znancev, ki so se v prvi polovici tega meseca v mislih poslovili od tega izjemnega človeka. Slava njegovemu spominu.

/bo/

In memoriam

Sredi prvomajskih praznikov se je med mnogimi delavci našega kolektiva bliskovito razširila nepričakovana, zato pa toliko bolj pretresljiva vest, da je preminil naš upokojeni sodelavec

FRANC KRIVEC.

Kot vedno v trenutkih tragičnega spoznanja, da nas je zapustil človek, ki smo ga poznali, ga spoštovali in imeli radi, se pojavi tisto nesmiselno, nikoli potešeno vprašanje, zakaj tako hitro. Ker racionalnega odgovora ni, začnejo na plano vreti spomini na več desetletij dolgo druženje s človekom, katerega življenjska zgodba se je iztekla.

Franc Krivec se je pred nepolnimi šestimi desetletji rodil na delavskih Jesenicah, kjer se je po preživetem otroštvu tudi izšolal za poklic strojnega ključavničarja in se zaposlil - kje drugje kot v tamkajšnji Železarni.

Konec leta 1964 je prišel v Velenje in se zaposlil v našem rudniku. Kot strojni ključavničar v obratu Jamske mehanizacije si je kmalu pridobil širok krog znancev, kot priden delavec in predan bорец za pravice svojih sodelavcev pa veliko prijateljev, ki so znali pravilno vrednotiti njegovo pokončno držo pri uveljavljanju delavskih interesov.

Franc Krivec je prišel v Velenje v času cvetočega razvoja mesta; s svojimi rokami je v tistih letih največjega znanosa obrnil prenekatero lopato in neutrudno vihtel kramp pri izgradnji mestne infrastrukture. Takrat, ko je takšno delo tudi v resnici veljalo več, kot danes priznavajo nekateri, je vložil pomemben del svojega bistva v stvari, ki niso bile zgolj ideja.

Takšnega, kot je bil, so sodelavci začeli kmalu pošiljati kot svojega predstavnika v takratne organe delavskega samoupravljanja, konec sedemdesetih let pa so ga izvolili za predsednika rudniškega sindikata.

Franc Krivec ni nikoli pozabil, od kod izhaja in komu v prid naj bo namenjeno njegovo delo. Izjemno pošten je bil; pa naj je šlo za njegov odnos do življenja, sodelavcev, ali do tistih, ki so mu bili nadrejeni. Četudi se z njim niso vedno strinjali, so spoštovali njegovo načelno držo, ki je nikoli niso omajale skušnjave vsakdanjega življenja. Odšel je po dobrih osmih letih mirovanja v pokoju. Koliko miru je imel v tem zadnjem obdobju, najbolje vedo tisti, ki so ga vsakodnevno srečevali pri opravilih, ki jih je pridnim ljudem, kakršen je bil Franc Krivec, narekovalo aktivno življenje v krajevni skupnosti. Žalostni smo, ker ga ni več.

/bo/

V spomin

Zahvala

Ob boleči izgubi očeta in tasta

Ivana Berlaka

se zahvaljujeva sodelavkam v gospodarskem sektorju, posebej v finančni službi, sindikalni podružnici Skupnih služb ter sodelavcem v obratu Praktično izobraževanje za darovano cvetje, sveče, izrečena sožalja in spremstvo očeta na njegovi zadnji poti.

Jožica in Jurij Ravnikar

Zahvala

Ob mnogo prerani smrti dragega moža in očeta

Dušana Kovačiča

se iskreno zahvaljujeva delavcem Jamske mehanizacije, častni straži, Rudarski godbi, pevcem, delovnemu kolektivu Premogovnika Velenje in sindikatu podjetja za podarjeno cvetje in denarno pomoč. Hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

žena Vera in sin Boštjan

Počitniški dom v Fiesi

Hotel Barbara

Pred skoraj letom dni je bil odprt prenovljen počitniški Dom rudarjev v Fiesi. Z vsemi izboljšavami je dobil podobo hotela B kategorije. Zaokroženo podobo pa mu bo dal pokriti bazen z ogrevano morsk vodo, ki bo zgrajen do sredine julija letos. Pred začetkom nove letovalne sezone smo se o novi investiciji in o ponudbi doma v Fiesi pogovarjali s pomočnikom tehničnega direktorja za raziskave in razvoj dr. Milanom Medvedom.

Rudar: Zakaj se je vodstvo podjetja odločilo zgraditi ob počitniškem domu še pokriti bazen?

Dr. Medved: "V letu 1995 smo zaključili obnovitvena dela v počitniškem domu in s tem izboljšali kakovost bivanja v njem, že dalj časa pa je obstajala želja, da bi ponudbo doma dopolnili še s pokritim bazenom. Konec lanskega leta smo pridobili vsa dovoljenja za investicijo in objavili razpis za gradnjo. Najugodnejši ponudnik je bilo lendavsko podjetje Gidos, ki je opravilo tudi prvo fazo obnove doma v Fiesi.

Obnove pa je bil potreben tudi objekt na plaži, v katerem je deloval bistro. Zato smo tudi tega vključili v to drugo fazo obnove."

Rudar: Kdaj so se začela dela pri gradnji bazena in kako tečejo?

Dr. Medved: "Dela so se začela v začetku leta. Sprva so nekoliko zaostala, ker smo želeli pridobiti res vsa potrebna soglasja, zdaj pa so v polnem teku in tečejo brez zastojev. Napredek pri gradnji je viden vsak dan in zato upravičeno pričakujemo, da bodo dogovorjeni roki za dokončanje del izpolnjeni. 12. julija letos bo tehnični

pregled in, upamo seveda, tudi prevzem pokritega bazena."

Rudar: Torej bodo tisti, ki so si v letošnjem poletju za počitnice izbrali dom v Fiesi, že lahko zaplavali!

Dr. Medved: "Tako je. Po opravljenem tehničnem pregledu bomo dobili uporabno dovoljenje in od takrat bo bazen namenjen gostom hotela. Naš namen je, da bi bil bazen odprt celo leto in tudi poleti.

V bazenu bo ogrevana morska voda. Bazen ima okoli 160 m² plavalne površine in je razdeljen na dva dela, od katerih bo eden v dolžini 20 metrov namenjen rekreativnemu plavanju, v drugem pa so nameščene vodne šobe za podvodno masažo in klopi.

Bazen je z zaprtim veznim hodnikom povezan s prvo etažo doma, ob tem hodniku pa sta tudi savna in fitness studio. Prednja stran bazena, ki je obrnjena k morju, je zastekljena in se lahko odpre."

Rudar: Omenili ste obnovitvena dela v bistoku na plaži. Kako je nasploh z urejevanjem okolice doma in plaže?

Dr. Medved: "Okolica doma in plaža ob njem letos ne bosta bistveno drugačna, saj smo v tem delu opravili le izgradnjo zajetja morske vode za bazen in izliva vode iz njega v morje. Ureditev plaže nas čaka v prihodnjem letu.

Prav sedaj smo sredi intenzivnih pogovorov z vodstvom občine Piran, kako urediti razmere v Fiesi, da bi bile primerne za bivanje turistov. Mi smo namreč poskrbeli za kakovosten način bivanja v počitniškem domu, zdaj pa bi radi uredili še promet in vzpostavili pogoje za vzdrževanje reda in miru v večernem in nočnem času.

Z občino Piran smo se dogovorili, da bomo znotraj zaliva Fiesa vzpostavili poseben prometni režim. Ta režim pomeni, da bo na vhodu v Fieso postavljena zapornica, ki bo dovoljevala vstop samo voznikom z dovolilnicami. Te bodo, seveda, dobili vsi gostje našega počitniškega doma. Vstop v območje Fiese pa bodo imeli tudi vsi tisti obiskovalci, ki bodo plačali parkirnino; število teh pa bo omejeno s številom prostih parkirnih mest.

Predstavniki našega podjetja smo organizirali sestanek z vsemi uporabniki Fiese in predstavniki krajevne skupnosti, kjer smo predstavili problematiko in načine njenega razreševanja. Občina Piran je na našo pobudo že sprejela odlok o prometnem režimu v Fiesi.

V Piranski občini je v proceduri tudi sprejemanje občinskega odloka o ravnanju s plažnimi objekti, po katerem bomo imeli možnost zaprositi za koncesijo o samostojnem upravljanju plaže. Ko nam bo to koncesijsko dovoljenje dodeljeno, bomo plažo uredili, s tem pa bomo z njo gospodarili, lahko postavljali pogoje za vstop nanjo in tako lažje vzdrževali red in mir. Torej nas tudi v prihodnjem letu čaka še kar nekaj dela, vendar bo z ureditvijo vseh naštetih stvari podoba našega doma v Fiesi res zaokrožena."

Rudar: Nekaj časa govoriva o počitniškem domu, nekaj časa o hotelu. Dom je urejen kot hotel B kategorije. Ali se bo res preimenoval v hotel Barbara?

Dr. Medved: "Po temeljiti prenovi doma, ki nudi gostom kakovostno bivanje skozi celo leto, smo se odločili za preimenovanje počitniškega doma rudarjev v hotel Barbara. To naj bi nam omogočilo tudi lažje ponujanje storitev hotela na trgu. Vendar pa moram ob tem takoj poudariti, da hotel ostaja počitniški dom velenjskih rudarjev. Zato bodo tudi v prihodnjih letih v njem dobrodošli in bodo vedno našli prostor v njem za svoje počitnice!"

Rudar: Kdo je sedaj upravnik doma oziroma hotela in kdo ima v najemu opravljanje gostinskih storitev?

Dr. Medved: "Ker smo praktično na začetku nove letovalne sezone, če upoštevamo celoletno delovanje hotela pa celo že na njeni polovici, smo se dogovorili, da bo do konca leta hotel upravljal dosedANJI upravnik, to je gospod Karlo Celec. Podjetje Gost pa bo tudi letos opravljalo gostinske storitve."

Rudar: Kaj boste letos ponudili gostom, ki bodo letovali v Fiesi?

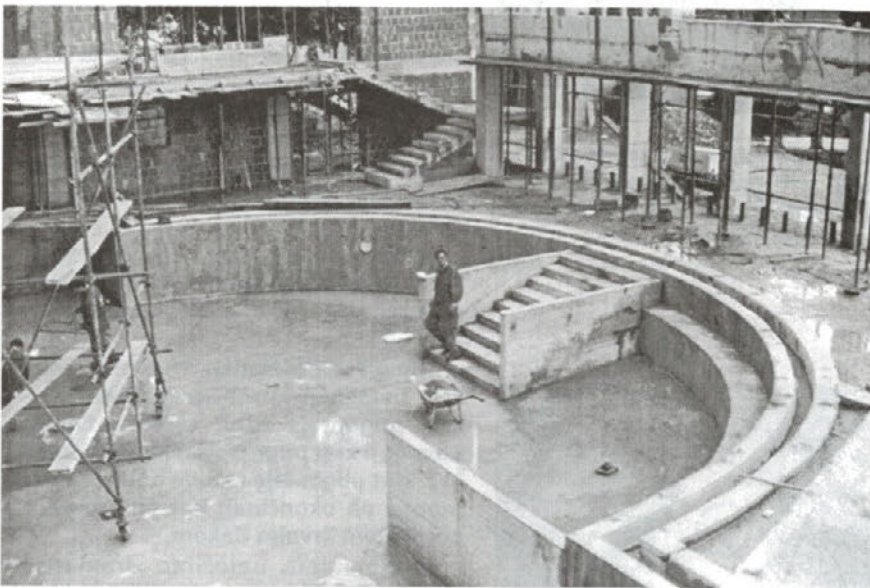
Dr. Medved: "1. julija pridejo v hotel prvi gostje letošnje sezone. Počitniške zmogljivosti so v juliju in avgustu zasedene, v septembru bodo v hotelu udeleženci preventivnega programa, delno imamo zasedenih že tudi nekaj terminov v oktobru in novembru. V tem času bo v Fiesi teklo tudi nekaj prireditev. Od 1. julija dalje bo za aktivno preživljanje dopusta gostov skrbel animator, ki bo pripravljal in vodil sprehode

po bližnji okolici, nakupovalne izlete, družabne večere, rekreativne dejavnosti...

Vabim vse sodelavce, da se odločijo za počitnice v hotelu Barbara tudi v jesenskem in zimskem času, ko bodo tudi cene bivanja nižje. Ob morju je lahko tudi pozimi prijetno, posebej zato, ker bo poleg možnosti kopanja v pokritem bazenu z ogrevano morsko vodo poskrbljeno tudi za različne oblike zabave in rekreacije."

Diana Janežič

Gradbišče pokritega bazena

Glasilo Rudar izdaja Rudnik lignita Velenje - Ureja uredniški odbor: Diana Janežič (odgovorna urednica), Ivo Avberšek-Hans (tehnično urejanje), Božena Steiner, Aca Poles, Boris Salobir, Peter Pušnik, Jože Kožar
Naslov uredništva: RLV, Partizanska 78, 3320 Velenje, telefon 853-312, interno 18-15, fax. 854-986 - naklada 4000 izvodov - tiska Tiskarna Bizjak Velenje

Po mnenju Ministrstva za informiranje se za glasilo Rudar obračunava 5% prometni davek.

Dejavniki tveganja

Povišan krvni tlak

Številne epidemiološke študije po svetu so pokazale, da je povišan krvni tlak (hipertenzija) pomemben dejavnik tveganja za nastanek in razvoj ateroskleroze ter posledičnih srčno-žilnih bolezni. Prišli so do spoznanja, da je pogostnost koronarne bolezni in možganskih žilnih zapletov v neposredni odvisnosti od višine krvnega tlaka. Tveganje za te bolezni narašča z višino diastoličnega (spodnjega) in sistoličnega (zgornjega) krvnega tlaka. Že vrsto let ima tako povišan krvni tlak upravičeno naziv tihega ubijalca.

Za osebno uporabo so prav gotovo zelo ugodni novejši digitalni merilci, saj je rokovanje z njimi enostavno.

Opustite kajenje, saj nikotin povzroči krč žilja in posledično zmanjša pretok krvi, kar povzroči porast krvnega tlaka. Poleg tega vpliva neugodno tudi na presnovo maščob in na razmerje med holesteroli, kar še dodatno pospeši razvoj ateroskleroze. Zaradi tega postane žila še tanjša in začaran krog je zaprt.

Kar pri 95% bolnikov s hipertenzijo vzroka ne poznamo in govorimo o primarni arterijski hipertenziji. Pri ostalih 5% je vzrok v obolenju ledvic, žlez z notranjim izločanjem, srčno-žilnih in sistemskih bolezni ter bolezni živčevja.

Ženske bistveno lažje prenašajo zvišan krvni tlak kot moški. S starostjo krvni tlak raste in tveganje pri starih ljudeh s povišanim krvnim tlakom je večje. V visoki starosti (čez 80 let) pa hipertenzija ni več tako pomemben dejavnik tveganja.

Pričakovana življenjska starost pada z rastjo krvnega tlaka. Tveganje, povezano s hipertenzijo, gre na račun posledičnega obolenja možgan, srca, ledvic in ožilja okončin.

Tako je hipertenzija, ki je opredeljena kot povišan krvni tlak nad 160/95 mm Hg, povezana s povečanim tveganjem kar med 5 do 30 krat.

Bolnik s povišanim krvnim tlakom 7 krat pogosteje utrpí možgansko kap, 6 krat pogosteje zboli zaradi srčne odpovedi, 4 krat pogosteje dobi srčni infarkt in 2 krat pogosteje razvije hude pretočne motnje na okončinah kot posameznik z normalnim krvnim tlakom.

Zadnja leta beležimo dramatično zboljšanje prognoze zdravljenih maligne hipertenzije (vrednost krvnega tlaka prek 191/131 mm Hg). Medtem ko je pred uvedbo učinkovitih zdravil več kot 90% bolnikov umrlo v teku enega leta, sedaj beležimo petletno preživetje v več kot 80%.

Zanimivi so podatki, da je zelo pomembno zdraviti tudi blago hipertenzijo (spodnji tlak med 90-100 mm Hg). Zmanjšanje krvnega tlaka za 6 mm Hg zmanjša verjetnost možganske kapi za 35-40% ter srčnega infarkta za 15%.

V mlajši in srednji populaciji je pomembnejši diastolični krvni tlak, v starosti pa je sistolični krvni tlak pomembnejši dejavnik tveganja. Zdravljenje pri starostniku tako zmanjša verjetnost možganske kapi za 36% in srčnega infarkta za 27%.

Živosrebrni manometer je še vedno standard za merjenje krvnega tlaka.

Meritev je treba opraviti pri sedečem preiskovancu na obeh nadlahteh. Pred meritvijo naj se preiskovanec umiri, manšeta merilca naj bo v višini srca, pritisk v manšeti pa naj vsaj za 20 mm Hg preseže tlak, ki ga otipamo na žili v zapestju.

Za osebno uporabo so prav gotovo zelo ugodni novejši digitalni merilci, saj je rokovanje z njimi enostavno, dodatno pa merijo tudi srčno frekvenco. Prednost je tudi v velikosti številke, ki jih je v starosti nedvomno lažje prebrati, kot pa ločiti drobne črte na skali manometra. Potrebne so le pogostejše umiritve. Vsi bolniki s hipertenzijo naj bi imeli aparat doma ter si redno kontrolirali krvni tlak.

Za natančno opredelitev stopnje hipertenzije zadnja leta vse pogosteje izvajamo ambulantno 24-urno merjenje krvnega tlaka, ki nam da sliko celodnevne profila. Odločitev za način in obliko morebitnega zdravljenja je tako lažja, zdravljenje pa pogosto učinkovitejše.

Zelo pomembno je, da hipertenzijo odkrijemo dovolj zgodaj in preprečimo okvaro tarčnih organov. Prav zato je ob preiskavah pozornost usmerjena v izključitev bolezni srčnega ožilja, popuščanja srca (vodenike), bolezni žilja okončin ter okvare mrežnice.

Podatek o hipertenziji med ožjimi družinskimi člani zahteva redne in zgodnje kontrole krvnega tlaka.

Napadi jutranjega glavobola, prehodne motnje vida ali govora, motnje v ravnotežju, dušenje, tiščoča bolečina v predelu srca, bolečine v kračah, otekli gležnji, izguba ali neustrezen pulz, težave ali spremembe pri mokrenju so lahko že znaki oziroma simptomi prisotne hipertenzije.

Prav presenetljivo je, kako pogosto je hipertenzija ob prvem odkritju še povsem brez simptomov. Zato pa je še toliko bolj čudno in nerazumljivo, da je v naši deželi uspeh vseh zastavljenih preventivnih in terapevtskih ukrepov relativno slab, ozaveščenost bolnikov ter njihova pripravljenost za doživljenjsko zdravljenje hipertenzije pa prav neverjetno nizka.

Kako težko se je v trenutkih polnega zdravja odpovedati številnim nepotrebnim razvadam, da bi jutri preprečili razvoj obolenja ter si podaljšali kvaliteto življenje. Žal se tudi mnogi posamezniki, ki so se že srečali z boleznijo obnašajo povsem enako. Le zakaj je človek tako pogosto sovražnik sam sebi?

Pri zdravljenju hipertenzije v svetu gradijo strategijo v dveh smereh:

- v uporabi nefarmakološkega zdravljenja in
- iskanju visoko rizičnih bolnikov, ki potrebujejo takojšnje zdravljenje z zdravili.

V razvitih deželah prvi cilj uspešno dosegajo s številnimi preventivnimi akcijami ter neprestanim ozaveščanjem prebivalstva. Zdravje in življenje ima na drugi strani Alp in luže očitno drugačno ceno.

Pot do uspeha je za družbo poceni in brez rizika oziroma stranskih učinkov terapevtskih učinkovin, odvisna pa je od ozaveščenosti in sodelovanja posameznika.

Pri debelih osebah je treba nujno doseči **znižanje telesne teže**. Izguba 3 kg povzroči pri bolniku s hipertenzijo padec krvnega tlaka za 7/4 mm Hg.

Omejitev vnosa alkohola v obliki žganih pijač. Pri vseh, ki dnevno zaužijejo 6 ali več enot alkohola, se krvni tlak za vsako reducirano enoto zmanjša za 1 mm Hg.

Omejitev vnosa soli, ki naj dnevno ne preseže 3 g.

Redna telesna aktivnost zniža krvni tlak skoraj povsem v enaki meri kot uporaba zdravil iz skupine beta blokatorjev.

Opustitev kajenja, saj nikotin povzroči krč žilja in posledično zmanjša pretok krvi, kar povzroči porast krvnega tlaka. Poleg tega vpliva neugodno tudi na presnovo maščob in na razmerje med holesteroli, kar še dodatno pospeši razvoj ateroskleroze. Zaradi tega postane žila še tanjša in začaran krog je zaprt.

Vaje relaksacije povzročijo le manjši padec krvnega tlaka, močno pa izboljšajo splošno počutje ter zmanjšajo vplive različnih stresov.

Zato zaradi slabega sodelovanja bolnikov, ki iščejo rešitev le izven sebe, zdravniki, žal, v skoraj 30% prezgodaj predpišejo zdravila.

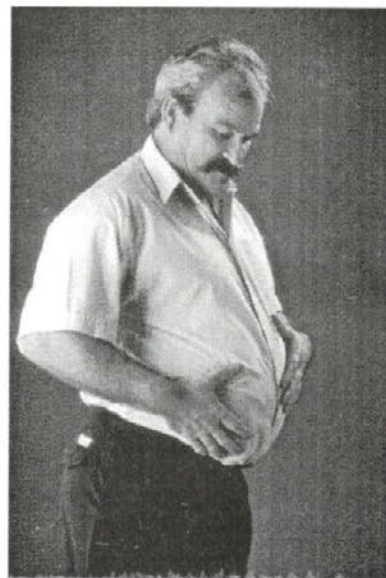
Zdravljenje z zdravili je namenjeno le visoko rizičnim bolnikom. Po mnenju Britanske delovne skupine za hipertenzijo so to bolniki, ki imajo diastolični krvni tlak večji od 100 mm Hg, bolniki s hipertenzijo, ki so

že preboleli možganski incident ali srčni infarkt, bolniki mlajši od 25 let ter bolniki, pri katerih so prisotni še drugi dejavniki tveganja (zadebeljen levi srčni prekat, povišane krvne maščobe, sladkorna bolezen, kajenje).

Tako kot vedno je tudi v labirintu zdravljenja hipertenzije pot do izhoda odvisna od vas samih, poznavanja bolezni in njenih pasti ter sodelovanja z zdravnikom.

Želim, da bi bila ta pot čim krajša in brez slepih ulic ter da bi se ob hoji po njej naučili ceniti zdravje in življenje ter pozabili na razvade.

Janez Poles,
dr. med., spec. interne med.

Pri debelih osebah je treba nujno doseči znižanje telesne teže. Izguba 3 kg povzroči pri bolniku s hipertenzijo padec krvnega tlaka za 7/4 mm Hg.

Povabilo k telesni vadbi!

TRC Jezero organizira za moške člane našega delovnega kolektiva tek v naravi, za ženske pa vadbo v fitnes studiu.

Moški, stari nad 40 let, lahko tečete ob sredah, stari do 40 let, pa ob četrtnih. Dobite se pri bistroju Oaza ob stadionu.

ne v fitnes studio vsak ponedeljek in sredo med 19. in 20. uro. Stretching vadba bo potekala pod strokovnim vodstvom. Cena enkratnega obiska v fitnes studiu je za delavke našega podjetja 300 SIT, za druge pa 400 SIT.

Vse dodatne informacije dobite v Beli dvorani ter prek telefonskih števil: 851-317 ali interno 16-69.

Zberite voljo, vzemite si čas in - pridite!

Okvirni program prireditev

3. julij - dan rudarjev

- sobota, 8. junija, ob 19.30 v koncertni dvorani Glasbene šole Velenje
TRADICIONALNI KONCERT OKTETI RUDARJEM
- sobota, 15. junija, ob 19.30 v razstavnem prostoru na velenjskem gradu
EXTEMPORE 96
- petek, 21. junija, ob 15. uri v Restavraciji Klub
SREČANJE RUDARSKIH REŠEVALCEV
- sobota, 22. junija, od 9. ure dalje na terenih TRC Jezero
ŠPORTNO SREČANJE BELIH IN ČRNIH RUDARJEV
- sobota, 29. junija, ob 18. uri v Restavraciji Klub
DRUŽABNO SREČANJE UPOKOJENIH DELAVCEV
- petek, 28. junija, ob 21. uri v smučarsko skakalnem centru Velenje
NOČNA TEKMA V SMUČARSKIH SKOKIH ZA RUDARSKO SVETILKO
- torek, 2. julija, ob 18. uri v Restavraciji Jezero
DRUŽABNO SREČANJE DELOVNIH JUBILANTOV
- sredo, 3. julija, ob 8. uri na Titovem trgu v Velenju
ZBOR PARADE UNIFORMIRANIH RUDARJEV
- sredo, 3. julija, ob 9. uri na mestnem stadionu v Velenju
35. SKOK ČEZ KOŽO
- sredo, 3. julija, ob 11. uri
ODPRTJE PRENOVLJENE RESTAVRACIJE JEZERO
- sredo, 3. julija, ob 16. uri ob Restavraciji Jezero
DRUŽABNO SREČANJE DELAVCEV IN UPOKOJENCEV

Vabljeni in srečno!

*Odbor za pripravo praznovanja
rudarskega praznika*

Spoštovani uporabniki rudarskih uniform!

Uniforma je zunanji, vidni simbol pripadnosti določenemu stanu. Uniforma je tista prava obleka, ki naredi človeka, in človek, oblečen v uniformo, se prav gotovo poistoveti z dejavnostjo, s sodelavci, podjetjem, ki jim pripada.

Verjamemo, da ste ponosni na to, da lahko nosite rudarsko uniformo. In med nami so vedno novi sodelavci, ki bi si prav tako zaslužili, da jo nosijo. Zato se trudimo vsako leto obnavljati fond rudarskih uniform.

Letos vas prosimo, da nam pri tem pomagate. Gotovo je med vami nekaj takšnih, ki vam je uniforma premajhna, prevelika, morda imate iz takšnih ali drugačnih razlogov dve, morda je iz kakršnegakoli razloga ne nameravate več nositi. Vse vas prosimo, da nam te - za vas "odvečne" - uniforme vrnete. Kam prinesiti uniformo, boste izvedeli, če se boste oglasili pri gospe **Mileni Lah v tajništvo podjetja ali jo poklicali prek internega telefona 12-80.**

Prihranili nam boste nekaj stroškov in skrbi, z uniformo pa razveselili svojega sodelavca.

Hvala za razumevanje in sodelovanje!

Srečno!

Predsednik odbora za praznovanje dneva rudarjev
in vodja parade dr. Milan Medved